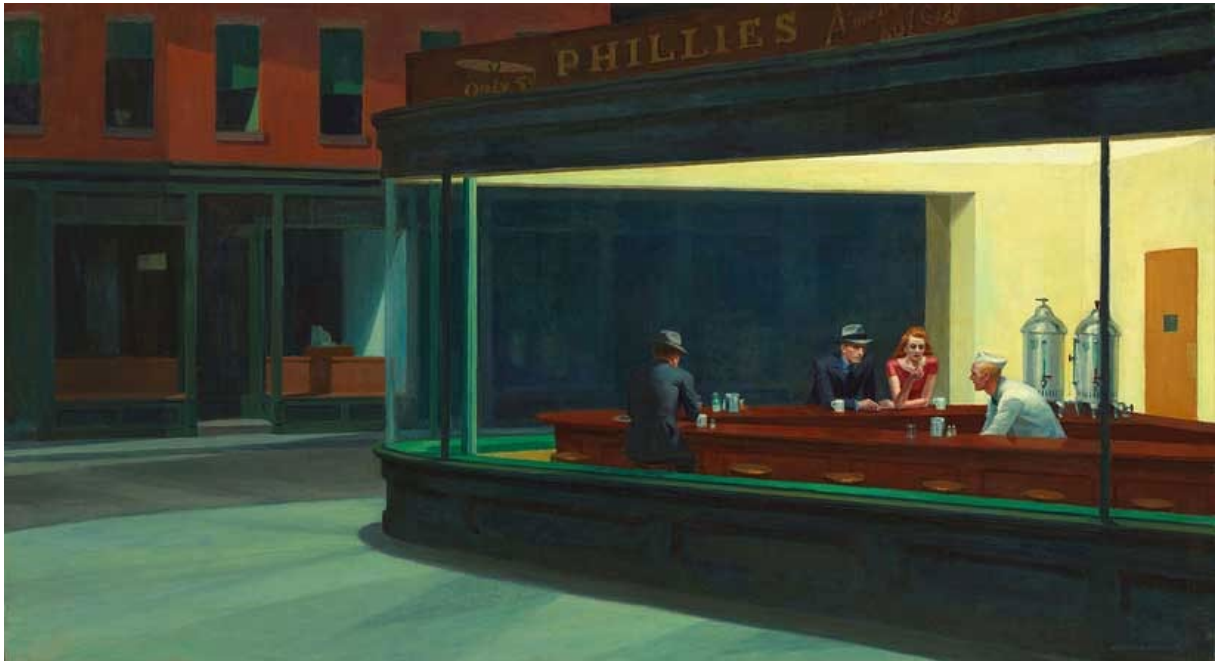

‘Het wereldwijde gevecht om het eigen leven’

[4 DECEMBER 2022](#) BY [PAUL DELFGAAUW](#)

Jezelf vrij en betrokken weten, betekenisvol bezig zijn en contact maken met wat je écht waardevol vindt. Als je aan die voorwaarden hebt voldaan, kan je oprecht zeggen dat het goed met je gaat. – Aan het woord is levenskunstfilosoof Joep Dohmen over zijn nieuwe boek *Iemand zijn*. ‘Dit gaat over onze huidige levensstijl. Vrij zijn om je eigen leven te leiden is aantoonbaar de hartenwens van de laatmoderne mens. Bovendien willen veel mensen zich graag verantwoordelijk opstellen’.

‘De vervouling van ons verlangen naar vrijheid en verantwoordelijkheid blijkt verre van eenvoudig’

(Levenskunstfilosoof Joep Dohmen)

‘De vrijheid hebben om je eigen leven te leiden is de hartenwens van de laatmoderne mens. De vervouling daarvan blijkt echter verre van eenvoudig: in onze hectische samenleving met haar continue veranderingen, verleidingen en versnellingen staat de kwaliteit van ons bestaan voortdurend op het spel. Niet toevallig sprak de socioloog Ulrich Beck van het wereldwijde ‘gevecht om het eigen leven’. Vandaag de dag is iedereen genoodzaakt om zich telkens opnieuw zijn of haar leven toe te eigenen.’

(Dohmen)

Lector Bildung Joep Dohmen tijdens zijn boekpresentatie in de Lutherse kerk in Utrecht:
Iemand zijn: Filosofie van de persoonlijke vorming (25 november 2022)

Marktmechanismen en influencers

Jonge mensen worden volgens Joep Dohmen, lector Bildung ('geleide zelfvorming') aan de [Utrechtse Hogeschool voor Toegepaste Filosofie](#) (HTF) – aldus dagblad *Trouw* – zonder gedegen voorbereiding in het neoliberale kapitalisme gearmde, een systeem dat wordt gedomineerd door markt en technologie.

'Vóórdat ze de kans hebben om zich daar kritisch toe te verhouden is het voor veel jonge mensen al te laat. Ze hebben jarenlang in de breedte geleefd, van alles gedaan wat marktmechanismen en influencers hen dicteerden, zonder er zelf echt achter te staan. Op hun vijfendertigste staan ze ineens met lege handen, ze voelen zich machteloos en vertwijfeld – is dit álles?'

(Dohmen)

'Wij voeden op tot niets'

Sinds de jaren zestig ontsluit opvoeders en onderwijzers hun opvoedingsverantwoordelijkheid, stelt de filosoof, vanuit een romantische en anti-paternalistische opvatting van vrijheid-blijheid. 'Om met de Amerikaanse pedagoog Neil Postman te spreken: wij voeden op tot niets.'

'Als docent filosofie – zowel op een gymnasium, hogeschool als universiteit – heb ik gedurende tientallen jaren van nabij jongeren zien kampen met angsten, onzekerheden en overspannenheid (burn-outs). Hun gebrek aan zelfvertrouwen is schrijnend. Het is pijnlijk en verontrustend om te zien hoe onzeker en verward veel jonge mensen zijn, hoe ze lijden aan handelingsverlegenheid en richtingloosheid.'

De tragiek is dat ze verschrikkelijk graag zelf iemand willen worden, maar nauwelijks beschikken over ankerpunten en innerlijke bagage. Door een falend opvoedings- en onderwijssysteem eindigen ze als 'fabriekswaar' (Nietzsche) en worden ze helaas maar al te vaak niemand.'

(Uit: Iemand zijn)

Kamer in New York – Edward Hopper (1932)

'Ouders hebben niet langer het gezag om weerstand te bieden aan de grillen en verlangens van hun kinderen. En dat is wel noodzakelijk, want kinderen en jonge mensen zijn nog geen personen, ze hebben allerlei sturing en discipline nodig. In Frankrijk heeft de regering [smartphones op scholen](#) verboden, een teken dat de overheid moet bijspringen om ouders en kinderen weerbaar te maken tegen de inmenging van markt en technologie.'

(Dohmen)

Gezag bij het individu

Dohmen legt het gezag bij het individu, door te laten zien hoe mensen tegelijkertijd hun vrijheid én hun verantwoordelijkheid kunnen ontwikkelen. In 1958 maakte de liberale filosoof [Isaiah Berlin](#) het beroemde onderscheid tussen negatieve vrijheid: de vrijheid van beperkingen, en positieve vrijheid: de vrijheid om als mens zélf middelen en doelen te kiezen.

'Uiteindelijk is het accent van het liberalisme te veel op die negatieve vrijheid komen te liggen. Daarmee krijg je een moraal van vrijheid als pure zelfbeschikking, van vrijheid die begrepen wordt als: doen waar je zin in hebt.'

(Dohmen)

Elke vorm van gezag is uitgehold en dus zitten we nu met allerlei *free riders* opgescheept, mensen die gefixeerd zijn op hun botte, willekeurige verlangens

en die autonomie verwarren met onafhankelijkheid. Zonder dat ze het doorhebben helpen ze hun eigen vrijheid om zeep, want ze worden slaaf van hun grillen en erkennen geen enkele verantwoordelijkheid.

Het huis van de aarde weer bewoonbaar maken

In zijn boek [Iemand zijn](#) schetst Dohmen een vormingsprogramma om de autonomie van het individu te vergroten. Daarvoor laat hij zich onder meer inspireren door de ethiek van Immanuel Kant, Friedrich Nietzsche, Michel Foucault en Susan Neiman.

'We kunnen onze emoties en verlangens onderzoeken en gaandeweg ontdekken wat we echt willen. De voorbije decennia zijn we onze zelfdiscipline kwijtgeraakt en dus moeten we opnieuw gaan oefenen. Hoe moeilijk de omstandigheden intussen ook zijn, we kunnen leren omgaan met de vele versnellingen en met meer aandacht leven in het hier en nu.

We moeten weer leren om elkaar te waarderen en de onderlinge verschillen te verdragen. De voornaamste opdracht van onze tijd is dat we het huis van de aarde weer bewoonbaar maken.'

(Uit: Iemand zijn)

Bronnen:

* [Filosoof Joep Dohmen: Op hun vijfendertigste staan veel jonge mensen ineens met lege handen](#) (Trouw)

* [Iemand zijn – Filosofie van de persoonlijke vorming](#) | Joep Dohmen | 21 – 11 – 2022 | Uitgeverij Ambo Anthos | 816 pagina's | € 45,- | [E-book](#): € 14,99

* *Beeld: 'Nighthawks' – door Edward Hopper (1942) –* **Beeld Joep Dohmen: HTF***

* *Beeld 'Kamer in New York': Edward Hopper (1932) (Coverillustratie van [Tegen de onverschilligheid](#) – Joep Dohmen)*

<https://godenenmensen.com/2022/12/04/het-wereldwijde-gevecht-om-het-eigen-leven/>